

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 27 του Μάρτη 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ 'Οδός Οικονόμου: αριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 141

ΕΝΑ ΝΟΣΤΙΜΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ

Διαβάζω στον «Ταχυδρόμο» (19 του Γενάρη 1905).

«Οί άνδρες ούτοι, άμαθείς όντες τής αρχαίας γλώσσας και μη δυνάμενοι να γράψωσιν όρθώς και άνευ πολοικισμών τήν καθαρεύουσαν τών λογίων γλώσσαν, καταφεύγουσιν εις τήν δημώδη, ίνα δι' αύτής καλύψωσι τήν έαυτών άμάθειαν...»

Διαβάζω στην «Εσπερινή» (4 του Φλεβάρη 1905).

«...έδημιούργησαν τήν μαλλιάρην γλώσσαν άκριβώς ένεκα κλασικής άμαθείας, ήτις καθιστά εις αυτούς άδύνατον τήν χρήσιν τής καθαρεύουσας...»

Διαβάζω στις «Αθήναι» (2 του Φλεβάρη 1905).

«...δέν έφοίτησαν ούτε εις τά πλέον άπόκεντρα γραμματοδιδασκαλεία και ώκτειρα τούς γονείς των ολίγους έδαπάνησαν τό πενιχρόν των δηνάριον να τούς έφοδιάσωσι και δια Πανεπιστημιακού διπλώματος» (του κ. Μιχαηλίου, τρελλόγιατρου, καθηγητή στο Έθνικό Πανεπιστήμιο).

Τά διαβάζω παντού τά τέτοια ή τουλάχιστο σε κάμποσα δημόσια φύλλα και παντού βλέπω να μ'ε κατηγορούν οι δασκάλοι για τήν άμάθεια. Μά, δασκαλάκια μου, ίσια ίσια, τό φροβώτερο επιχείρημα που έχουμε να σας αντίταξουμε είναι ή δική μας ή άμάθεια. Βέβαια! Εστιάτε τόσα χρήματα, έχετε τόση μάθηση και να που μ'ε μάθατε τήν άμάθεια.

Δέν είναι κρίμα ;

Οί αρχαίοι, δασκάλους δέν ζέρανε· δέν ζέρανε γραμματική, κι ώστόσο ζέρανε τή γλώσσα τους. Έμεις, ό τι κι άν κάνουμε, άδύνατο. Κοιτάξτε με τώρα έμένα. Σάν είμουν μικρός, στην Πόλη, δασκαλο είχα τόν Τανταλίδη, τόν αδερφό του ποιητή. Έννια χρονώ παιδάκι, και μου ζηγούσε τόν Όμηρο στην καθαρεύουσα (κάτι γιαγλίδικα, έννοείται πιά πώς δέν τά μετάφραζε ο άνθρωπος). Κατόπι, όταν πήγα σχολείο, δηλαδή στα λυκεία έδω τής Γαλλίας, μου έδινε ιδιαίτερα μαθήματα ο γνωστός ο Νικοκάβουρας, και του κατάστρωννα θεματογραφίες που μπορεί κάπου να βρίσκονται ακόμη στα χαρτιά μου, μόλις διορθωμένες και με άριστα όσα θέλεις. Άλήθεια που μια φορά του ζήτησα πώς να πούμε τό γαλλικό *je n'y tiens pas* και μου αποκρίθηκε ού *pari πολλοῦ ποιούμαι*. Θυμούμαι πώς από τότες οά να υποψιάστηκα τίποτις, επειδή μια μέρα με βωτούσε κάποια θειά μου, όπως βωτούνε τά παιδιά, *τί θα κάμω οά γίνω μεγάλος, και τής είπα, χωρίς καλά καλά να νοιώθω κι ο ίδιος τί έλεγα· Οά κάμω γλώσσα. 'Η γλώσσα μ' έκαμε, μά δέν πειράζει και δε γελάστηκα με τό παραπάνω.*

Είμουν τότες δώδεκα χρονώ και σπούδαζα γερά τήν ελληνική, δηλαδή καθώς έδω τή σπουδάζουσε, παίρνοντας για βάση τής ελληνικής τήν άττική του πέμπτου αιώνα. Στα ελληνικά, έβγαίνα πάντα πρώτος. Μάζωνα και βραβεία. Τή γραμματική μπορού να πω τήν έπαιζα στα δάχτυλα. Όταν έβγαίνα στο μάθημα, δέν τάχανα μήτε στην κλίση του νέου, μήτε στην κλητική τής Σαπφώ ή τής χελιδών, μήτε και στανόμαλα ρήματα. Έτοιμος, άμα λόγος για κανέναν τύπο. Άφτό εξακολούθησε και ύστερις από τό λύκειο. Έδωσα τις πιο δύσκολες εξετάσεις που έχουμε δώ, *licence ès-lettres* και *agrégation*. Η *agrégation*, είδος ύψηγεία, είναι μάλιστα διαγωνισμός· δέχονται λίγους, επειδή ώρισμένος είναι ο αριθμός από τήν Κυβέρνηση· λοιπόν όσο άξιοι κι ά φανήκανε οι άλλοι άμα σώθηκε ο αριθμός, τέλειωσε. Έκείνη τή χρονιά, διαγωνιστήκανε διακόσιοι πέντε· δεχτοί γινήκανε είκοσι έννια. Τόχουνε και για πολύ σπάνιο να πετύχη κανείς τήν πρώτη φορά, μ' ένός χρόνου προετοιμασία. Βγήκα δέκατος μονάχα, γιατί τά λάσπωσα στη γεωγραφία. Σε κλειδώνουσε ο ένα καμεράκι με δυο λεζικά, και πρέπει, οά βγής, να μιλήσης ξεαφνα, μισή ώρα καιρό, άπάνω στο Δούναθη. Πνήγικα. Είδεμά, θάβγαίνα πρώτος, δέφτερος ή τρίτος, όπως τό πρόσμενε κιόλας ένας καθηγητής που μ' αγαπούσε. Στα ελληνικά, βέβαια και δέν πελάγωσα. Τό εναντίο έτυχε, κ' έλάτε να σας τό δηγηθώ.

Σκοπός μου τότες είτανε να κάνω άλάκαιρη μελέτη, τόμο σωστό για τά δωρικά. Έίχαμε και στο πρόγραμμα λίγο Θεόκριτο· είχαμε και λίγη γραμματική τής δωρικής. Τό Θεόκριτό μου, απ' όξω πιά τόν ήξερα μ' όλα τά σόλια, με τις παραλλαγές, με τις δυσκολίες, με τούς στίχους που παραδέχονται διπλή εξήγηση, με τά καθήκαστα. Ο καθηγητής, που μ' έβαλε να του μεταφράσω Θεόκριτο, είτανε πολύ άξιος άνθρωπος κ' έκαμε μάλιστα ένα ελληνικό Λεξικό που άχαμνό διόλου δέν είναι. Δέν παραζαλλίζουσαν όμως ο άνθρωπος με τις φιλολογίες· ίσως πάλε και δε θυμούσαν εκείνη τή στιγμή, γιατί δέν πρέπει κανείς να νομίζει πώς στην ζέταση, δε δυσκολεύεται κάποτες ο καλός δάσκαλος περισσότερο από τόν καλό μαθητή. Εκεί που αρχίζα να μεταφράζω ένα στίχο, κοντοστάθηκα ένα δεφτερόλεπτο, επειδή κ' είχα κάμποσα να πω και γύρεβα ποιό να πρωτοβγάλω· μά ο καθηγητής θάρβηψε πώς δέν έβρισκα τό νόημα και θέλησε να μου δώση χέρι. Του αποκρίθηκα τότες— με τρόπο, έννοείται— πώς τό νόημα που έλεγε δέν έμοιαζε να ναι τό σωστό, για τόν τάδε και τόν τάδε λόγο, που τούς άράδιασα με τή σειρά, παραπέμποντας τότε σε μια έκδοση, τότε σε έλλη, όπου έρμηνεύονταν ο στίχος έτσι ή έτσι. Δε θυμούσε· οά να σάστισε όμως.

Ο δέφτερος καθηγητής, που με βωτούσε για κάτι, δωρισμούς τής άττικής τραγωδίας, με σταμάτησε, νέττα σκέττα, γιατί του ξεφούρνια με μιάν άνάσμανι μάνι, άλλο και δωρισμούς, όλη τή δωρική άντωνυμία με τούς ιδιωτισμούς της. Κατάλαβα πώς δέν έπρεπε να πω τόσα. Τά φρούδια του σουφρωμένα, και χωρίς δικιο, αφού ο ίδιος είχε κάμει πολύ καλή γραμματική τής ελληνικής.

Πριν από τήν ζέταση που λίμε, πριν από τήν ύψηγεία, ένα χρόνο πριν, έδωσα και μιάν έλλη, τή *licence èslettres*.

Πρώτος στα γαλλικά, τά λατινικά και τά ελληνικά, με είκοσι βαθμούς περισσότερο από τό συμμαθητή που έρχότανε δέφτερος. Βαθμούς παίρνει κανείς για κάθε χρέος. Ο άνώτερος βαθμός 20. Δέν παίρνεται ποτέ. Τό πολύ πολύ, 18. Μερικοί καθηγητάδες, και τό 18 δε σου τό βάζουσε παρά μια δυο φορές στη ζωή τους. Τέτοιους ο δάσκαλός μου, ο A. Croiset, που τόν είδατε και στην Αθήνα. Ήσυχος, γλυκός άνθρωπος, μά που άπάνω στην άττική δε χωρατέβει. Όχι μόνο τήν ζέρει κατάβαθα, μά έχει και τό αίστημα του άττικού και του άττικισμού. Ένα χρέος μας λοιπόν είτανε και μια μετάφραση από τά γαλλικά στα ελληνικά, ελληνικά δηλαδή τής χρυσής εποχής, βαθιά ελληνικά, με τύπους όσο γίνεται παρμένους από τόν Πλάτωνα, κι ακόμη άττικώτερα, από τό Δημοστένη. Έπρεπε να μεταφράσωμε μια σελίδα του Montesquieu. Σας βεβαιώνω πώς στη ζωή μου δε θα ξεχάσω τόν ύδρο. Πήρα ώστόσο 18, και στην προφορική ζέταση, όπου ζήτησα *Πρωταγόρα*, σαν τέλειωσα, ο μακαρίτης ο Jules Girard με παρακάλεσε να ζηγήσω και παρακάτω.

Από τότες, τά ελληνικά, δέν έπαψα να τά σπουδάζω. Δέν ζέδωκα κείμενο ελληνικό, σαν τόν Πάλλη, που του χρωστούμε μιάν *Αντιγόνη*. Μά ζέδωκα μια κωμωδία του Τερέντιου, τούς *Αδελφούς* (Terence, *Les Adelphes*, Hachette, 1881), που και σήμερα ακόμη διδάσκει στα λυκεία και στο Πανεπιστήμιο. Για να σχολιάσης μια κωμωδία λατινική, μάλιστα του Τερέντιου, πρέπει, όπως κι άν είναι, κάτι να νοιώθης κι από ελληνικά. Σ. 88-90, δημοσίεψα και κάτι άποσπάσματα του Μέναντρου, από τήν ίδια κωμωδία. Μά μήπως δέν παραδίνω και τή δημοτική από τά 1884 στη Σκολή των Άνωτέρω Μαθημάτων; Μήπως δέν παρακολουθώ, στα μαθήματά μου, τήν ιστορία τής ελληνικής από τόν Όμηρο ίσια με τά χρόνια τά δικά μας; Κοντά στο νοῦ πώς αναγκάζουμαι κάθε τόσο να μελετώ έναν έναν τούς τύπους τούς αρχαίους, αφού ψάχνω να βρω τί άπόγινε κατόπι στη γλώσσα μας ο τάδε κι ο τάδε τύπος. Τί να κάμω; Κόπιασα ο δύστυχος, βασανίστηκα, τήν ψυχή μου έβγαλα στη

σπουδή. Καὶ νὰ ποῦ τώρα εἶμαι ἀμάθης. Ἀπὸ ἀμάθεια γράφω τὴ δημοτικὴ, ἀπὸ ἀμάθεια πηγαίνω μὲ τοὺς ἀμαθῆδες, μὲ τὸ λαὸ. Αἱ! Ὁ φταῖν λιγάκι δὲ κ' ἡ καθαρέβουσα.

Ἡ καθαρέβουσα δηλαδὴ φταίει καὶ δὲ φταίει, γιατί ἀναντίλεχτο μοῦ φαίνεται πὼς ὑπάρχοντε ἀθρῶποι ποῦ τὴν ξέρουνε. Τοὺς σίβουμαι καὶ τοὺς τιμῶ. Ἄφτοι καὶ τὴν Ἑλλάδα τιμῶνε. Κατωρθώσανε κείνο ποῦ ἐμεῖς δὲν τὸ κατωρθώσαμε μ' ὄλο μας τὸν ἴδρο. Καλέ, τί σημασία ἔχουνε τὰ διπλώματά μου, τὰ βιβλία μου, τὰ μαθήματά μου, τὰ ἑλληνικά μου καὶ τὰ δημοτικά μου, τί σημασία τὸ ἔργο μου, μπροστὰ σὲ ὅσα κάμανε καὶ κάνουνε κάθε μέρα. Δράματα, κωμωδίες, θέατρο, μυθιστορήματα, ποίηση, φιλολογία καὶ δόξα, πρᾶμα δὲν εἶναι ποῦ νὰ μὴ χάρισανε στὴν Ἑλλάδα. Τῆς χάρισανε καὶ γλώσσα, καθιερωμένη σὲ ἀθάνατα συγγράμματα. Τῆς δώσανε τὴν ἐθνικὴ, τὴν πολιτικὴ, τὴ θρησκευτικὴ ἐνότητα. Τὴ γλυτώσανε ἀπὸ τοὺς Σλάβους, ἀπὸ τοὺς Τούρκους—κι ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη. Τὸν ἀγῶνα τοὺς τὸν ὄσιο ἀκόμη τὸν ξακολουθοῦνε, καὶ γιὰ τοῦτο ἐγὼ τὸ νομίζω δίκιο, σωστό, ἀπαραίτητο, ἀφοῦ καταλογίσαμε τοὺς δικούς μας, νάναφέρουμε σήμερα καὶ τὰ ξακουστά ὀνόματά τους. Νὰ μὲ συμπαθᾶτε ποῦ δὲν τὰ βάζω μὲ τὴν ἀρραβητικὴ τους τὴ σειρά. Βιάζουμαι νὰ κάμω τὸ χρέος μου, καὶ δὲν ἀδειάζω. Ἐπειτα, τί νὰ σὰς πῶ; Σειρὰ καμιὰ δὲν ἔχουνε. Ὅλοι τοὺς ἀξίζουνε τὸ ἴδιο. Τὰ ὀνόματά τους τὰ παίρνω λοιπὸν ἔτσι, φύρδη μίγδην, ἀπὸ τίς τελεφεταῖες φημερίδες—«Ἑσπερινή», «Ἀθίνα», «Ταχυδρόμος»—ὅπου φιλοτιμηθήκανε νὰ βγοῦνε πρόμαχοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἱ περίφημοι πατριῶτες, ὁ ἕνας τρεχιὸ κατόπι ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Δημ. Δημ.—Χρῆστος Χριστοδοῦλου, Ἴατρος.—
Ι. Σ. Σαουνάτσος.—Α. Ι. Κανδρῆς.—Ἅγιος Λινάρδος, στρατιώτης.—Φω. Παρασκευᾶς.—Λεβαδιεύς.—Α.—Ω.—Ν. Φωτόπουλος.—Κυπάρισος.—Δ. Γ. Στεφ.—Π. Ε. Α.—Ἀπόστρατος ταγματάρχης.—Κάποιος.—Μιχαὴλ Α. Ροδάκης, ἠθοποιός.—Κύριος Νικίας.—Δημ. Δημ.—Δημ. Δημ.—Ἄλιξ. Β. Πολυχρονάκης.—Δημ. Δημ.—Δημ. Δημ.—Π. Νικ. Δικηγόρος.—Γεώργιος Κομνηνός.—Π. Α. Σεκᾶκος.—Χρ. Χριστοδοῦλου, Ἴατρος.—Γ. Σταματόπουλος.—Π. Χ. Μοσχ. (ἐνταῦθα).—Δημ. Δημ.—Γεώρ. Γ. Ἀθανασιάδης, Ἴατρος.—Κων. Πα.—Πέτρος Ἀθαν. Σεκᾶκος.—Δ. Γ. Στεφ.—Εὐθ. Κουμουνοῦρος, ἐμπορος.—Σ. Γ.—Νόνιος Γκίκος.—Τζανῆς Μίχος.—Δημ. Δημ.—Ν. Ι. Λάσκαρης.—Μιράντα.—Μεγάλου Δουκὸς Σεργίου.—Ρωμῆος.—Ἡ Φουβοῦ.—Ἰωάννης Δαμβέρης.—Ψυχὸς σωτήριον.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Δημ. Δημ.—Πέτρος Κανελλίδης.—Πανσλαυισμός.—Σπυρίδων Παγανέλης.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Ἡ Ἀνεξαρτησία (τοῦ κ. Γ. Δροσίνη).—Ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν (τοῦ κ. Δ. Βικέλα).—Δημ. Δημ.—Σπυρίδων Παγανέλης.—Ἡ Γνώμη τοῦ κ. Μπαμπη (Ἄννινου).—Πέτρος Κανελλίδης.—Ἄγγελος Βλάχος (ὁ ἠκιστος καὶ μάλιστος).—Ἡ Ἀνάλυσις τοῦ κ. Σπ. Βάσεως.—Ὁ ἠκιστος.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Κίμων Μιχαηλίδης.—Δημ. Δημ.—Ἡ Συνέχεια τοῦ κ. Σπ. Βάσεως.—Μία Ἀποκήρυξις.—Σ. Βουτυρᾶ, Γ. Ν. Χατζιδάκι, Κ. Γ. Ζησίου, Ἰ. Μ. Δαμβέρη, διεφτυντάδες τῶν Πά-τρι-ῶ-ν-ε (δὲν ξέρω ποῦ νὰ τὸ τονίσω).—Δημ. Δημ.—17 τῆς Στρογγύλης τραπέζης (ἐνταῦθα).—Γεώργιος Κομνηνός.—Κύριος Κων. Π.—Τακτικὴ ἀναγνώστρια.—Γερολύκος Καθαρόγλωσσος.—Ὁ Μάλιστος.—Ν. Παπαλεξαντρῆς.—Πέτρος Κανελλίδης, φοιτητής.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Ο. Τσάκωνας.—Ὁ Κίνδυνος (εἶνε μέγας).—Δημ. Δημ.—Ν. Ι. Λάσκαρης.—

Ν. Ι. Λάσκαρης.—Ἡ Ἀσθίνα (τοῦ κ. Δηλιγιάννη).—Ἀθαν. Πετρίδης Ἑπειρώτης πρῶτον σχολάρχης Πειραιῶς.—Χιμάτος Π. Κ. Τσάτσος.—Ἀθανάσιος Ἰ. Κανδρῆς Τελειοδιδάκτος τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου.—Κουρία.—Π. Νικ.—Ν. Ι. Λάσκαρης.—Ἡ Ἀσθίνα (τοῦ κ. Δηλιγιάννη).—Ἐρυλόγημα.—Καὶ Στομαχαλγία.—Ἀναστ. Ἰ. Δασκαλόπουλος Διδασκαλιστής.—Δημ. Δημ.—Γεράσιμος Σ. Μαυρ.—Ὁ Θερινὸς τῆς Τσίπας (Δ. Π. Κ.).—Γεννάδιος (ὁ l'art du graveur).—Κύριος Διαβατικός (ἐνταῦθα).—Κύρ. Νάσ. Γεωργιάδης.—Ἐ. Ἰ. Σαουνάτσος.—Ὀδυσσεὺς Φυγώλωτος.—Χ.Κ. Μακρῆς.—Ἀναστ. Ἰ. Δασκαλόπουλος Διδασκαλιστής.—Ὁ ἴδιος.—Γεράσιμος Σ. Μαυρ.—Ὁ Θερινὸς τῆς Τσίπας (Δ. Π. Κ.).—Γεννάδιος Ἐστειπώτος.—Κύριος Διαβατικός (ἐνταῦθα).—Κύριος Νάσ. Γεωργιάδης.—Δημ. Δημ.—Α. Δρακόπουλος.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Ἅγιος Λινάρδος Τελειόφοιτος τῆς Φιλολογίας τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος.—Βολιώτης.—Κουρία.—Σεβασμοῦ Ἰ. Κοσμόπουλος.—Γαργαλιάνοι.—Ν. Α. Λαμπρόπουλος. Δημοτ. Σύμβουλος.—Χαρ. Δ. Παπαχριστοφίλου.—Χ. Φερεντίνος ζωγράφος.—Γερ. Σταθάτος, ἱατρός.—Δ. Β. Τσιμαρδάς.—Ν. Κ. Ἀλεξόπουλος.—Γ. Ἰω. Οἰκονόμου, τελ. νομικῆς.—Δημ. Δημ.—Κίμων Χαλαζωνίτης.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Χρ. Ἀλεξόπουλος.—Σταμ. Μαλτέζος.—Ν. Γ. Νικολόπουλος.—Δημ. Δημ.—Γεράσιμος Θ. Μαυροειδῆς.—Ἰω. Γ. Πολώτης.—Κτλ.—Κτλ.—Ἡ Προδοσία (τοῦ κ. Παροδίτη).—Δημ. Δημ.—Γεώργιος Κ. Πώπ.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Παροδίτης.—Καὶ περαστικά σας!

Ὅλοι μαζί, συμποσωμένοι, σὰν καὶ μᾶς, ἀπαράλλαχτα, ἑκατὸν πενήντα! Ἴσως ὁμως οὔτε κ' ἕνας.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ὅνειρα δὲν κνηγᾶω,
Μήτε χίμαιρες γυρεύω νὰ νικήσω.
Ἐνας μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς πολλοὺς κ' ἐγὼ περνᾶω
Ταπεινός, ποῦ ὄλο ξοπίσω
Ἀπομένω καὶ ζητᾶω
Τὴ φτωχὴ μου τὴν καλόβα κάπου ἀπόμερα νὰ στήσω.
Κάποιε ἐννοίωσα ἕνα χέρι
Δυνατὸ, πῶς μ' εἶχε ἀρπάξει
Πρὸς τὸν κόσμο τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ ὄραίου νὰ μὲ
[φῆρη.
Κ' εἶχε πόθο ὁ ταπεινὸς πιδ μακριὰ νὰ ράξῃ.
Ὅμως τώρα ποῖος μάκνυει, ποῖος μὲ ξέρει;
Ὅ! κανεὶς στὴ μοναξιά μου μὴν ἐρθῆ νὰ μὲ ταράξῃ.

Σιγά! ποῖα λαχτάρα ξυπνᾶ καὶ περνᾶ
Δίχως τρόμο τὸ δρόμο τῆς νύκτος;
Μὲς σὲ βάθη ξανὰ τοῦ νοῦ μου γυρνᾶ
Τῆς ζωῆς μου τὸ πρῶτ' ὄνειρό της.

Τὸ κρασί μὲ μεθᾶ τῆς πρώτης χαρᾶς
Καὶ ρουφᾶ· κι ὄλο δείχνω τὰ στήθια
Ἄνοχη σὲ σπαθὶ τῆς βουβῆς σφραγᾶς.
Τώρα πιά δὲ μὲ φεύγει ἀλήθεια.

Κάποιοι ἀντίλαλοι πέρα καὶ οἰγοσθηοῦν,
Πέρα καὶ σὸν ἀνέφαλο ἀδέρα,

Καὶ δελά σὲ παλιὰ τὴν ψυχὴ μου τραβοῦν,
Μὰ τοῦ πόνου ζητῶ τὴ μητέρα.

Πι τὴ θέλω τὴ ζήση νὰ περνᾶ χαρωπῆ;
Κι' ὁ μικρὸς δύναται εἶσι νὰ ζήση.
Ἡ ψυχὴ μου κρυφὰ τώρα θέλω νὰ πῆ,
Πῶς μὲ πόνου τραγοῦδι θὰ σβῆση.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΡΕΤΑΣ

ΤΟ: ΠΑΡΘΕΝΩΝ — ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΚΑΙ Τ' ΑΝΑΛΟΓΑ ΤΟΥ

Μερικοὶ ἀπὸ κείνου, ποῦ μὲ κάθε τρόπο, μὲ φέματα ἀστόχαστα καὶ μὲ ταιριασμένες ἀβανίς, πολεμοῦνε τὴν ἐθνικοσύνην ἰδίᾳ μας καὶ μᾶς ὀχτροῦνται σὸν τρανὸ καὶ ἐπὶ Ἀγῶνα μας, λέγοντας πῶς τάχατες οἱ δημοτικιστὲς φτιάχνουν δικὴ τους γλώσσα, συγνοφέρουν γιὰ παράδειγμα, μὰ χωρὶς νὰ βαρῶνται, τὸ Παρθενός. Αὐτὲς κιάλας τίς ἡμέρες ποῦ δυὸ τρεῖς ἡμερίδες ἀρχίαν νὰ σκυλοδρίζουνε μὲ τὸν πιδ ἄπρεπο τρόπο τὸν Ψυχάρη μας, τὸν τιμημένο, κι ὄλους ὅσοι σὲ πλευρὰ του δουλεύουνε παλληκαρία γιὰ τὴ Γλωσσικὴ τοῦ Γένου μας Ἀναγέννηση, τὸ Παρθενός διακλήθηκε, καὶ πάλι διακλήθηκε, ἀλέξιν πλασθεῖσα ἀνοσίως ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρη, ἀνήκουστος, βάρβαρος, καὶ γλωσσικὸν τέρας ἀκατανόητον. Μὰ ἐμεῖς ὄλο κείμενα καὶ ντοκουμένα ἀξιοπίστα φέρνοντας θὰ δείξουμε πῶς καὶ ζωντανὴ εἶναι αὐτὴ ἡ λέξη καὶ πῶς δὲν ταιριάζει νὰ τὴ παραισῶν μερικοὶ ἀνίδεοι γιὰ ἀγλωσσικὸν τέρας ἀκατανόητον ἀφοῦ ἔχει τόσα καὶ τόσα ἀνάλογα στὴ γλώσσα μας.

Τὸ Παρθενός πρωτομεταχειρίστηκε ὁ πολῦτιμος καὶ ἀξίος δάσκαλός μας, ὁ κ. Ψυχάρης, σὲ «Ταξίδι μου» σ. 191. Ἐνῶ στίς σελίδες 157, 190, 193, 197, 199, 200, 202, 206 μεταχειρίζεται τὸ πιδ γινώστο καὶ συνηθισμένο τύπο, τὸ Παρθενώνας. Ὁ κ. Ψυχάρης, τῶμολόγησε τὸ πρᾶμα, πῶς τὸ Παρθενός ἄκουσε κάποτε ἀπὸ ἕνα φύλακα τῆς Ἀκρόπολης. Δικαίωμα του λοιπὸν ἦταν νὰ γράψῃ τὴ λέξη, ἀφοῦ εἶναι ζωντανή. Γιατί τάχατες νὰ μὴν τὴ μεταχειριστῆ; Ἐνῶ λαβαίνει γιὰ βάση στὴ γλώσσα τὸν πρωτογενῆ ἄθρωπο, κι ἀφοῦ, καθὼς θὰ δείξουμε βρίσκονται κι ἄλλα πολλὰ ἀνάλογα μ' αὐτὴ τὴ λέξη. Μὰ σὰν βγῆκε «Τὸ Ταξίδι» οἱ διάφοροι κακοθελητὲς τῆς Ἑθνικῆς μας Ζωῆς, μὲ λύσσα λύκου χτύπησαν αὐτὸ τὸν τύπο. Ἐνομίσανε γεροσυλία ὁ Παρθενών, τὸ ἀριστοῦργημα αὐτὸ τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας, νὰ γραφῆ Παρθενός. Σ' ἄλλους πάλι, ποῦ ἦσαν πιδ πολλοί, τὸ πρᾶμα φάνηκε ἀστεῖο καὶ ἀπὸ κακοκεφαλιά κορδιδεψαν τὴ λέξη. Μὰ ἕνα φωτεινὸ καὶ διαβαλεμένο πνεῦμα, ὁ μακαρίτης ὁ Ροῖδης, σὲ μιὰ κριτικὴ (1) γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ κ. Ψυχάρη—ἡ πρώτη ἐπιστημονικὴ ποῦ δημοσιεύτηκε—λέγοντας πῶς «Τὸ ταξίδι μου» εἶναι σὲ καθάρια δημοτικὴ, σὲ ζωντανὴ γλώσσα, ἔγραψε καὶ γιὰ τὸ Παρθενός σὲ μιὰ σημειωσούλλα αὐτὰ τὰ λόγια: «Τοὺς σκωψαντας τὸ Παρθενός πρέπει νὰ ὑποθεσῶμεν ἢ ἀγνοοῦντας ἢ λησμονήσαντας τὰ παρ' ἀρχαίους κενθμῶν καὶ κενθμός, δρυμῶν καὶ δρυμός, καὶ τὰ ἀνάλογα τῆς δημῶδους ἀρχοντας καὶ ἀρχος, δρᾶκοντας καὶ δρᾶκος καὶ τὰ ὅμοια τούτοις». Βλέπετε, σὲ μελετημένο καὶ παρατηρητικὸ λόγιο, σὲ συγγραφεῖ τῶν Εἰδῶλων, δὲν ἔκανε καμιὰ ἐντύπωση ὅ,τι ἐτάραξε τὸ χαινο πλῆθος, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴ φράση τοῦ ποιητῆ τῆς καρδίας μου καὶ